

Deloitte.

Právní novinky
Deloitte Česká republika

červenec 2016

Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: Možnost zproštění trestní odpovědnosti právnických osob zavedením dostatečných preventivních opatření?

Právní novinky – červenec 2016

Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: Možnost zproštění trestní odpovědnosti právnických osob zavedením dostatečných preventivních opatření?

Od 1. prosince 2016 bude účinná dlouho diskutovaná novela zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (ZTOPO). Lze říct, že se jedná o nejvýznamnější novelu v rámci trestní odpovědnosti právnických osob od jejího zavedení v České republice. Stěžejní jsou zejména změny ve dvou oblastech – výrazné rozšíření katalogu trestných činů, za které může být právnická osoba trestně odpovědná, a změny týkající se přičitatelnosti trestného činu právnické osobě. Dále byl rozšířen okruh trestných činů, za které může být odpovědná i právnická osoba, která nemá sídlo v České republice a spáchala trestný čin v cizině, okruh trestných činů, kterých trestnost nezaniká účinnou lítostí, a okruh trestných činů vyloučených z promlčení.

Trestné činy, za které může být právnická osoba trestně odpovědná

Od zavedení trestní odpovědnosti právnických osob v České republice byla věcná působnost zákona omezena na taxativní výčet trestných činů uvedených v § 7 ZTOPO. Nová úprava rozšiřuje okruh trestných činů, za které může být právnická osoba odpovědná, na všechny trestné činy uvedené v trestním zákoníku (TZ), kromě výslovně vyloučených. Zatímco původní úprava obsahovala přesný výčet trestných činů, za které může být právnická osoba stíhána, nová úprava obsahuje přesný výčet trestných činů, za které právnická osoba stíhána být nemůže. Jedná se hlavně o trestné činy, které právnická osoba spáchat nemůže a trestné činy úzce navázané na pachatele-fyzickou osobu. Právnická osoba tak nemůže být stíhána například

za trestný čin zabití (§ 141 TZ), opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195 TZ) nebo opilství (§ 360 TZ). Ani podle novelizované právní úpravy však nebude možné právnickou osobu stíhat pro trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 2 TZ.

Přičitatelnost jednání právnické osobě

Podle současné úpravy se trestným činem spáchaným právnickou osobou rozumí protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti. Novela zužuje toto vymezení na protiprávní činy spáchané **v zájmu** právnické osoby nebo **v rámci její činnosti**, nikoliv však spáchané jejím jménem. Dále je také zúžen okruh osob, kterých jednání je možno právnické osobě přičítat, na níže uvedené:

Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: Možnost zproštění trestní odpovědnosti právnických osob zavedením dostatečných preventivních opatření?

Právní novinky – červenec 2016

- a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba **ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby**,
- b) **osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby**, která u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),
- c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo
- d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c).

Klíčovou změnou je zavedení možnosti vyvinění se z trestní odpovědnosti na pří-

pady jednání všech výše uvedených osob. Podle současné úpravy je možné, aby právnické osobě nebylo přičítáno jednání zaměstnance v situaci, pokud právnická osoba měla provedena dostatečná preventivní a kontrolní opatření. Tato úprava byla kritizována jako nevyhovující vzhledem na nemožnost vyvinění i v případech zjevného individuálního pochybení jiných jednotlivců. Uvedená konstrukce odpovědnosti právnických osob byla často v praxi interpretována jako objektivní trestní odpovědnost právnické osoby, a z toho důvodů rovněž kritizována pro rozpor s Listinou základních práv a svobod.

Novela tedy umožňuje právnické osobě zprostit se trestní odpovědnosti, pokud **„vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat“**, aby spáchání protiprávního činu výše uvedenými osobami zabránila. Tato změna

poskytuje právnickým osobám možnost předcházet vzniku trestní odpovědnosti v případě excesů fyzických osob preventivními opatřeními, zejména zavedením dostatečných compliance programů. K vyvinění právnické osoby však nebude postačovat, pokud právnická osoba přijme opatření pouze formálně, ale nezabezpečí jejich faktické naplňování, kontrolu a monitorování jejich porušování.

Jako problematická může být vnímána neexistence závazných pravidel pro vytvoření programů, které by naplňovaly kritérium „veškerého úsilí, které možno spravedlivě požadovat“. V zahraničí podobné metodiky existují například ve Velké Británii nebo ve Španělsku

Zánik trestní odpovědnosti účinnou lítostí

Výčet trestných činů, při kterých trestní

Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: Možnost zproštění trestní odpovědnosti právnických osob zavedením dostatečných preventivních opatření?

Právní novinky – červenec 2016

odpovědnost právnické osoby **nezaniká** účinnou lýtostí by rozšířen o trestné činy pletich v insolvenčním řízení (§ 226 TZ), porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) TZ, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 3 nebo 4 TZ, pletich při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 odst. 1 písm. b) nebo c) TZ a pletich při veřejné dražbě podle § 258 odst. 1 písm. b) nebo c) TZ. Před novelou byl výčet limitován na trestné činy spojené

s korupcí - přijetí úplatku (§ 331 TZ), podplacení (§ 332 TZ) a nepřímého úplatkářství (§ 333 TZ).

Co je pro právnické osoby důležité

Právnické osoby by si měly uvědomit, že preventivní a kontrolní mechanismy implementovány ve společnosti budou hrát významnou roli v tom, zda se právnická osoba bude moci vyvinit z trestní odpovědnosti. Přitom nelze spoléhat na formální opatření, ale na to, jak jsou v praxi dodržovány a vnímány. Pokud právnická osoba

toleruje porušování interních předpisů, tyto s největší pravděpodobností testem „veškerého úsilí“ neprojdou.

Jaroslava Kračúnová

+420 246 042 851

jkracunova@deloittece.com

Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: Možnost zproštění trestní odpovědnosti právnických osob zavedením dostatečných preventivních opatření?

Právní novinky – červenec 2016

Kontakty

Máte-li zájem o další informace ohledně služeb poskytovaných společnostmi Deloitte v České republice, obraťte se prosím na odborníky z právního oddělení:

Ambruz & Dark Deloitte Legal s.r.o., advokátní kancelář
Nile House
Karolinská 654/2
186 00 Praha 8 - Karlín
Česká republika
Tel.: +420 246 042 100
Fax: +420 246 042 030

www.deloittelegal.cz

Přihlaste se k odběru dReportu a jiných newsletterů a pozvánek zde: <http://www2.deloitte.com/cz/subscribe>

Deloitte označuje jednu či více společností Deloitte Touche Tohmatsu Limited, britské privátní společnosti s ručením omezeným zárukou („DTTL“), jejich členských firem a jejich spřízněných subjektů. Společnost DTTL a každá z jejich členských firem představuje samostatný a nezávislý právní subjekt. Společnost DTTL (rovněž označovaná jako „Deloitte Global“) služby klientům neposkytuje. Podrobný popis právní struktury společnosti Deloitte Touche Tohmatsu Limited a jejich členských firem je uveden na adrese www.deloitte.com/cz/onas.

Společnost Deloitte poskytuje služby v oblasti auditu, daní, poradenství a finančního a právního poradenství klientům v celé řadě odvětví veřejného a soukromého sektoru. Díky globálně propojené síti členských firem ve více než 150 zemích a teritoriích má společnost Deloitte světové možnosti a poskytuje svým klientům vysoce kvalitní služby v oblastech, ve kterých klienti řeší své nejkomplexnější podnikatelské výzvy. Přibližně 225 000 odborníků usiluje o to, aby se společnost Deloitte stala standardem nejvyšší kvality.